ԾՐԱԳԻՐ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՖՈԼԿԼՈՐԻ

398.5
Ծ-98

ՈՒՍՈՒՑԻՉՆԵՐԻ ՎՈՐԱԿԱՎՈՐՄԱՆ ԻՆՍՏԻՏՈՒՏԻ ՀՐԱՏԱՐԱԿՉՈՒԹՅՈՒՆ

ԵՐԵՎԱՆ 1938

0120-10

ՀԽՍՀ ՈՒՍՈՒՑԻՉՆԵՐԻ ՎՈՐԱԿԱՎՈՐՄԱՆ ԻՆՍՏԻՏՈՒՏ

№ 65 ՀԵՌԱԿԱ ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ № 65

398.5
46-98

ԾՐԱԳԻՐ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՖՈԼԿԼՈՐԻ

ՈՒՍՈՒՑԻՉՆԵՐԻ ՎՈՐԱԿԱՎՈՐՄԱՆ ԻՆՍՏԻՏՈՒՏԻ ՀՐԱՏԱՐԱԿՉՈՒԹՅՈՒՆ

ՅԵՐԵՎԱՆ 1938

15 MAY 2013

56.772

1571

38

Կազմեց՝ Ա. ՂԱՆԱԼԱՆՅԱՆ

Խմբ. Ա. ԱՌԱՔԵԼՅԱՆ

Սրբագրիչ՝ Կ. ՊԵՏՐՈՍՅԱՆ

Գլավլիտի լիազոր Տ.—3554 Պատվեր № 17, Տիրաժ 2000
Հանձնված է արտադրության 2 փետրվարի 1938 թ.
Ստորագրված է տպելու 8 փետրվարի 1938 թ.

Ուսուցիչների Վորակավորման Ինստիտուտի տպարան

ԾՐԱԳԻՐ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՖՈԼԿԼՈՐԻ

ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ

«Ֆոլկլոր» տերմինը։ Ֆոլկլորային ժանրեր։ Յերբ և ինչ սոցիալական միջավայրում են հորինվել ֆոլկլորի ստեղծագործությունները։ Հորինողներն ու կատարողները։ Գեղարվեստական արժանիքները։ Ֆոլկլորի կապը հարակից դիսցիպլինների հետ։

Առասպելաբանական (Գրիմմ յեղբայրներ), փոխառությունների (Բենֆեյ), մարդաբանական (Թայլոր), պատմա-համեմատական (Վս. Միլլեր) և կեղծ մարքսիստական (Սոկոլով, Ազադովսկի և այլն) դպրոցները ֆոլկլորիստիկայի մեջ։ Վերջիններիս դասակարգային (բուրժուական) եյությունն ու քննադատությունը։

Հիշյալ դպրոցների հետևորդ—ներկայացուցիչները հայկական ֆոլկլորիստիկայի մեջ (առասպելաբանական—Պալասանյան, պատմա-համեմատական—Մ. Աբեղյան և այլն)։

Խորհրդային ֆոլկլորիստիկան։ Մարքսի, Ենգելսի, Լենինի, Ստալինի և Գորկու ասույթները ժողովրդական ստեղծագործության մասին։

Ա.

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՖՈԼԿԼՈՐԻ ՀՆՈՒԹՅՈՒՆԸ, ԺԱՆՐԵՐՆ ՈՒ ԿԱՏԱՐՈՂՆԵՐԸ

Դիցաբանական—դյուցազնական առասպելներ, պատմաառասպելական յերգեր ու զրույցներ։ Հայկական հին վեպի գրական-պատմական վերամշակումը Ագաթանգեղոսի, Բյուզանդի, Խորենացու և այլոց պատմություններում։

Բ.

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՆՈՐ ՖՈԼԿԼՈՐԸ (19-ՐԴ ԴԱՐ).—Հավաքումն ու ուսումնասիրությունը (Թռուցիկ ակնարկ)։

Գ.

ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ՅԵՐԳԵՐ.—Աշխատանքի, ծիսական, օրորոցի, մանկական, հարսանեկան, մահվան, քնարական (սիրո, պանդխտության, զինվորական, յերգիծական և այլն)։ Վերջիններիս բովանդակությունն ու արվեստը։

Դ.

ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԱՌԱԾՆԵՐ ՅԵՎ ԱՍԱՑՎԱԾՆԵՐ.—Առածի ու ասացվածի ժանրային բնութագիրը, ծագումը, աղբյուրները։ Հայ ժողովրդական առածների սոցիալ-դասակարգային էությունը։ Գյուղացիական (աշխատավորական), վաճառականական և այլն առածներ։ Առածների ու ասացվածների կոմպոզիցիան և պոյետիկան։

Ե.

ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ՀԱՆԵԼՈՒԿՆԵՐԸ.—Հանելուկի ժանրային բնութագիրը. կառուցվածքն ու արվեստը։ Անիմիստական հայացքների վերապրուկներ։ Հին կենցաղի արտացոլումը։ Գյուղացիական հանելուկների դասակարգային բնույթը։ Գրականություն։

Զ.

ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ՀԵՔԻԱԹՆԵՐ.—Հայկական հեքիաթների տեսակներն ու ժանրերը (հրաշապատում, կենցաղային, հակակրոնական, յերգիծական և այլ հեքիաթներ)։ Վերջիններիս թեմատիկան, կոմպոզիցիան ու ոճը։ Հեքիաթ-ավանդություններ (կրոնական զրույցներ, պատմական ավանդություններ և այլն)։ Հայ ժողովրդական հեքիաթների գրանցումը։ Հայկական հեքիաթների սոցիալական բնույթը։ Տիրոջ ու ծառայի, տերտերի ու գյուղացու և այլն մոտիվները հայկական հեքիաթներում։

Է.

ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԴՐԱՄԱ.—Դրամատիզմի տարրեր հայկական ֆոլկլորի տարբեր տեսակներում (մանկական խաղեր, ծիսական, հարսանեկան, պարի յերգեր, «հաբրբաններ», և այլն)։ Բուն ժողովրդական դրաման («Հանդես Թուչնոց», «Ղարագյոզ» և այլն)։ Ժողովրդական դրամայի սոցիալական հիմքերը. կոմպոզիցիան ու ոճը։

Ը.

ՀԱՅ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ՎԵՊԸ («ՍԱՍՆԱ ԾՌԵՐ»)։ Վեպի ծագումն ու կազմությունը։ «Սասնա ծռերի» վարիանտների գրանցման պատմությունը։ Վեպի տարածումը (աշխարհագրական)։ Վիպասաններ. նրանց կյանքն ու արվեստը։ Վեպի ճյուղերը։ «Սասնա ծռեր»-ի պատմական ատաղձը. վիպական-առասպելական կողմը։ Սասունի տեղագրությունը և աշխատավոր գյուղացու կենցաղը՝ տնտեսական-արտադրական կյանքն ըստ վեպի։ «Սասնա ծռերի» սոցիալ-դասակարգային էությունը։ Բուրժուական, ռեակցիոն տեսությունը «Սասնա ծռերի» ազնվականական ծագման մասին։ Այդ տեսության քննադատությունը։ «Սասնա ծռերի» արվեստը) լեզու, ոճ, վոտանավոր, կոմպոզիցիա և այլն)։ «Սասնա ծռերի» սոցիալական և գեղարվեստական արժեքը։

Թ.

ՀԱՅ ԻՐԱՆԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ՎԵՊԸ(«ՌՈՍՏԱՄ ԶԱԼ»),—Ռոստամ Զալի» բովանդակությունը։ Հայ իրանական վեպի ասացողները։ «Ռոստամ Զալի» ճյուղերն ու վարիանտները. կապը «Սասնա ծռերի» հետ։

Ժ.

ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ՎԻՊԱԿԱՆ ՅԵՐԳԵՐ.—Աշխարհիկ («Մոկաց միրզա», «Ասլան աղա») և կրոնական («Նարեկացի», «Կարոս խաչ», «Ալեքսիանոս») բովանդակությամբ։ Վիպական յերգերի արվեստը։

Ի.

ԱՇՈՒՂԱԿԱՆ ՅԵՎ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ՅԵՐԳԵՐ.—Հին աշուղներ։ Աշուղական յերգերի թեմատիկան ու արվեստը։ Աշուղական և ժողովրդական յերգերի մեջ յեղած տարբերությունները։ Ժամանակակից հայ աշուղներ։

Լ.

ԽՈՐՀՐԴԱՀԱՅ ՖՈԼԿԼՈՐԸ.—Ստեղծագործական կադրերը, ժանրերն ու թեմատիկան: Ժողովրդական յերգեր Հոկտեմբերյան Սոցիալիստական Մեծ հեղափոխության, Խորհրդային իշխանության, քաղաքացիական կռիվների, գյուղատնտեսության կոլեկտիվացման ու մեքենայացման մասին. Լենինի, Ստալինի, Կարմիր բանակի, կարմիր պարտիզանների, կուսակցության և կոմսոմոլի, խորհրդային շինարարության, կուլտուրական հեղափոխության, կնոջ ազատագրման, նոր կենցաղի և այլն մասին: Խորհրդահայ ֆոլկլորի արվեստը: Ժողովրդի թշնամիների հակահեղափոխական-տրոցկիստական-նացիոնալիստական հայացքները խորհրդահայ ֆոլկլորի մասին: Դրանց քննադատությունը և մերկացումը:

Խ.

ՖՈԼԿԼՈՐ ՅԵՎ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ.—Ֆոլկլորի հսկայական և անմիջական ազդեցությունը համաշխարհային գեղարվեստական գրականության վրա (Հոմերոս, Դանթե, Ռուսթավելի, Սերվանտես, Շեքսպիր, Շիլլեր, Գյոթե, Պուշկին, Տոլստոյ, Գորկի և այլն):

Ծ.

ՀԱՅ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՖՈԼԿԼՈՐԱՅԻՆ ԱԿՈՒՆՔՆԵՐԸ.—Հայ խոշորագույն հեղինակների լավագույն ստեղծագործությունների կապը ֆոլկլորի հետ (Ֆրիկ, Սայաթ-Նովա, Աբովյան, Պռոշյան, Աղայան, Թումանյան, Իսահակյան և այլն):

Պռոշյանը և ժողովրդական բանահյուսությունը: Հայ ժողովրդական հեքիաթների մշակումը Աղայանի կողմից:

Ֆոլկլորի օգտագործումը խորհրդահայ գրողների կողմից:

Կ.

ՖՈԼԿԼՈՐԻ ՀԱՎԱՔՈՒՄԸ.—Հայկական հին և նոր ֆոլկլորի հավաքման անհրաժեշտությունը, մեթոդներն ու տեխնիկան:

ԱՆՀՐԱԺԵՇՏ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

(Դասավորված ըստ «ծրագրի» համապատասխան գլուխների)

ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ

1. Կ. Մարքսը և Ֆ. Էնգելսը ֆոլկլորի մասին.—Տես՝ «Մարքսը և Էնգելսը արվեստի մասին», Յերևան—Մոսկվա, 1934. եջ՝ 335—337 (Բիբլիոգրաֆիական տեղեկատու):
2. Լենինը ֆոլկլորի մասին.—Տես՝ Вл. Бонг-Бруевич,—Ленин о поэзии. Набросок из воспоминаний. «На лит. посту», 1931. № 4, եջ՝ 4:
3. Ստալինը հին հունական առասպելաբանության հերոսներ՝ Անթեյի և Հերկուլեսի մասին.—Տես՝ Ի. Ստալին,—Կուս աշխատանքի թերությունների և տրոցկիստական և այլ յերկերեսանիներին լիկվիդացիայի յենթարկելու միջոցառումների մասին. Յերևան, 1937:
4. Ա. Մ. Գորկին ֆոլկլորի մասին.—Տես՝ „Первый Всесоюзный с'езд советских писателей" 1934 г. Стенографический отчет. М. 1934 г. стр. 5—6, 8, 10, 13:
5. Проф. Б. М. Соколов.—Русский фольклор. Вып. I, Москва—1929, եջ՝ 1—20.
6. Նույնի,—Русский Фольклор. Вып. II, Москва—1930, եջ՝ 105—111.

Ա.

7. Մ. Խորենացի.—Պատմություն հայոց, Տփղիս, 1913. (կամ վորևէ այլ հրատարակություն):
Նույնը՝ աշխարհաբար, Խորեն Ստեփանեյի կամ այլ թարգմանությամբ:
Տես՝ Գիրք Ա. գլուխներ՝ Ժ, ԺԱ, ԺԵ, ԺԸ, ԻԴ-ԼԱ (Ներառյալ):
Գիրք Բ. գլուխներ՝ Ը, ԼԶ-ԿԲ:
8. Էմին Մ.—Վեպք հնոյն Հայաստանի, Մոսկվա, 1850:
9. Халатьянц.—Арм. Эпос в Ист. Арм. М. Хоренского Москва, 1896:

10. Աբեղյան Մ.—Հայ ժող. առասպելները Մ. Խորենացու Հայոց պատմության մեջ, Վաղարշապատ, 1901։
11. Նույնի.—Հայ ժողովրդական վեպը. տես՝ «Ազգագրական Հանդես», 1907, գիրք՝ XV, եջ՝ 48—52, գիրք՝ XVI, եջ՝ 69—80 (Հին վեպը)։

Բ.

12. Սամուելյան Խ.—Հին Հայաստանի կուլտուրան, Ա. հատ. Յերեվան, 1931, եջ՝ 31—35։

Գ.

13. Ղանալանյան Ար.—Հայ շինականի աշխատանքի յերգերը, Յերևան, 1937։
14. Հայկունի Ս.—Ժող. յերգ, առած և այլն. տես՝ Եմինյան ազգագրական ժողովածու հատ. Զ. եջ՝ 3—165.
15. Ճանիկյան Հ. — Հնութիւնք Ակնա. Թիֆլիս, 1895. եջ՝ 405—500։

Դ.

16. Տեր-Աղեքսանդրյան Գ.—Թիֆլիսեցոց մտավոր կյանքը, Թիֆլիս, 1885, եջ՝ 65—274։
17. Հայկունի Ս.—Ժող. յերգ, առած և այլն. տես՝ Եմին. ազգ՝ ժող. հատ. Զ. եջ՝ 167—196։

Ե.

18. Վարդանյանց Տ.—Ժող. անգիր բանաստեղծություններ. Թիֆլիս, 1901, եջ՝ 63—73.
19. Սրվանձտյան Գ.—Մանանա, Կ. Պոլիս, 1876.եջ՝ 314—320։

Զ.

20. Լալայան Յերվ.—Մարգարիտներ հայ բանահյուսության, Ա. Բ. և Գ. գրքեր։
21. Նավասարդյան Տ.—Հայ ժող. հեքիաթներ. Ա-Ժ պրակներ։
32. Հայկունի Ս.—Ժող. հեքիաթ. տես՝ Եմին. ազգ. ժող. հատ. Դ.։

Է.

23. Սրվանձտյան Գ.— Համով Հոտով, Կ. Պոլիս, 1884 եջ՝ 332—337։

Ը.

24. Աբեղյան.—Դավիթ և Մհեր, Շուշի, 1889։
25. Նույնի.— Հայ ժող. վեպը (ուսումնասիրություն), Թիֆլիս 1908, արտ. «Ազգագրական Հանդես», XIII—XVIII գրքերից։
26. Խալաթյան Բ.—Սասմա Փահլեվաններ կամ Թլոր Դավիթ և Մհեր, Եջմիածին, 1899։
27. Керженцев.—„Фальсификация народного прошлого“ տես՝ «Правда», 1936, № 314 (6920)։
28. Шейнкерман,—Против буржуазных влияний на теорию фольклора„, տես՝ «За Ком. просвещение“, 1936, № 175 (2123)։

Թ.

29. Հովսեփյան Գ.—Ռոստամ—Զալ. տես՝ «Ազգ. Հանդես», 1901, գիրք՝ XIII։
30. Նույնի.—Ռոստամ—Զալ (Ուսումնասիրություն), Թիֆլիս, 1905, արտ. «Ազգ. Հանդես» XII գիրք, եջ՝ 5—39
31. Խալաթյան Բ.— Իրանի հերոսները հայ ժողովրդի մեջ, Փարիզ, 1901։

Ժ.

32. Հովսեփյան Գ.—Փշրանքներ ժող. բանահյուսության, Թիֆլիս, 1893, եջ՝ 3—20։
33. Հայկունի Ս.—Ժող. յերգ, առած և այլն, տես՝ Եմին. ազգ. ժող. հատ. Զ. եջ՝ 3—17։

Ի.

34. Ախվերդյան Գ.—Հայ աշուղներ, Թիֆլիս, 1903։

35. Լևոնյան Գ.—Հայ աշուղներ, Ալեքսանդրապոլ, 1892։

36. Նույնի,—Հայ աշուղների մասին (պատմա-բանասիրական ուսումնասիրություն), տես՝ «Ազգ. Հանդես», 1903-1904 թ. թ., գիրք X—XIII։

37. Նույնի,—Հայ ժող. և աշուղական յերգերը և նրանց փոխհարաբերությունը. տես՝ «Տեղեկագիր» Գիտութ. և Արվ. Ինստ. գիրք՝ Դ. Յերևան, եջ՝ 160—178։

Լ.

38. » ,—«Լենինը հայկական ֆոլկլորում,» Յերևան, վերջին բարեփոխված հրատարակություն։

39. Ղանալանյան Ա.—«Խորհրդային Հայկական ֆոլկլորը», տես՝ «Գրական Թերթ», 1837, № 37 (176)։

40. Кирпотин В.—„Поэзия советской Армении“ տես՝ „Октябрь“, ժուրնալ, 1937‘ գիրք 10, եջ 161—164։

Խ.

41. Ա. Մ. Գորկին.—Ֆոլկլորի և գրականության մասին, տես՝ «Первый Всесоюзный с’езд советских писателей» 1934, Стенографический отчет. М. 1934 եջ՝ 5—6, 8, 10, 13։

42. Андреев Н.—„Фольклор и литература“, „Лит. учеба“, 1936, № 2, եջ՝ 64—95։

43. Ղանալանյան Ա.—Գորկին և ժող. բանահյուսությունը «Գրական Թերթ». 1936 № 17 (129)։

44. » » ,—Պուշկինը և Ֆոլկլորը, տես՝ «Խորհրդային Հայաստան», 1937, № 28 (4928)։

Ծ.

45. Ղանալանյան Ա.—«Աղայանը և ֆոլկլորը», տես՝ «Գրական Թերթ», 1937, № 4 (143)։

46. Ղանալանյան Ա.—«Ֆրիկը և ժող. ստեղծագործությունը», տես՝ «Գրական Թերթ» 1937 № 17 (156)։

47. » ,—Թումանյանը ժող. բանահյուսության մասին, տես՝ «Գրական Թերթ», 1936, № 8 (120)։

48. » ,—Աղայանի «Անահիտ»-ը, տես՝ «Տեղեկագիր», Պատմ. և Գրակ. Ինստ. 1932, № 3։

Կ.

49. Б. и Ю. Соколовы.—Поэзия деревни, руководство для собирания произведений устной словестности М. 1936 г.

024.

ՀՀ Ազգային գրադարան
NL0237681

88

56.772

ԳԻՆԸ 35 Կ.

АРМ. ССР

Институт повышения квалификации учителей

ПРОГРАММА

АРМ. ФОЛЬКЛОРА

Ереван, 1938 г.